

ЗВЯЗДА

Орган ЦКіМККП(б), ЦВКіСНК БССР

№ 159 (6135) 11 ліпеня 1938 г., панядзелак ЦАНА 10 КАП.

Сёння беларускі народ святкуе XVIII гадавіну вызвалення БССР ад белапольскіх акупантаў. За 18 год працоўнага Совецкай Беларусі, пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і найвялікшага генія чалавецтва роднага і любімага Сталіна, пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа, дабіліся велізарных перамог на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва, ператварылі сваю краіну з былой адсталай, забітай і прыгнечанай калоніі царызма ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную ордэнаносную рэспубліку, у магутны фарпост СССР на граніцы з капіталістычным Захадам. У дружнай сям'і адзінаццаці квітнеючых і роўнапраўных савецкіх рэспублік працоўнага Совецкай Беларусі пад сцягам Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна смела і ўпэўнена ідуць наперад і наперад да ззяючых вяршынь комунізма.

АБ ЦЯГАНІНЁ Ў СПРАВЕ РАЗГЛЯДУ СКАРГ І ЗАЯЎ ПРАЦОЎНЫХ ВА УСТАНОВАХ СЛУЦКАГА РАЁНА

ПАСТАНОВА БЮРО ЦК КП(б)Б

Праверенай ЦК КП(б)Б праверкай устаноўлена, што ў Слуцкім райвыканкоме і яго аддзелах ляжаць неразгледжанымі на працягу 5—6 месяцаў 402 заявы і скаргі працоўных, у тым ліку ляжыць без руху са студзеня месяца скарга, прысланая ў райвыканком для разгляду з Сакратарыята таварыста Сталіна.

Таякі адзеклівыя, бюракратычныя адносіны да скарг і заяў працоўных маглі мець месца толькі таму, што сакратар райкома партыі тав. Жыткоў і старшыня райвыканкома тав. Пылаев не толькі не вялі барацьбы з гэтым абуральным з'явішчам, але і не кантралявалі работу ўстановаў, не выходзілі людзей, працуючых ва ўстановах, у духу найвялікшай увагі да патрэб і запытаў працоўных і тым самым фактычна патуралі бюракратызму.

Пасля сур'ёзнага наляжэння ЦК КП(б)Б на гэтую пытанню, кіраўнікі раёна, замест таго, каб хутка і ўважліва разгледзець і вынесці правільныя рашэнні па ўсіх скаргах і заявах, кінуліся ў другую крайнасць — сталі без разгляду агульна задавальняць усе заявы і скаргі, толькі-б хутчэй ад іх пазбавіцца.

Распэньваючы таякі адносіны да скарг і заяў працоўных з боку кіраўнікоў Слуцкага раёна і раённых устаноў, як антыпартыйныя, несавецкія, Бюро ЦК КП(б)Б пастаўляе:

1. За бяздзешна-фармальныя, антыпартыйныя адносіны да разгляду скарг і заяў працоўных у Слуцкім раёне — зняць з работы першага сакратара Слуцкага райкома КП(б)Б тав. Жыткова.

Старшыню райвыканкома тав. Пылаева абвясціць вымову.

2. Абавязаць бюро Слуцкага райкома КП(б)Б на працягу 15 дзён забяспечыць разгляд прэзідыумам райвыканкома ўсіх скарг, якія ёсць у райвыканкоме, а таксама разгляд іх у іншых раённых установах і арганізацыях. Даручыць загадчыку АБЮ ЦК КП(б)Б тав. Бяляеву і сакратару Менскага абкома КП(б)Б тав. Матвееву прасачыць за выкананнем гэтага рашэння.

3. Абавязаць абкомы ЦК і РК КП(б)Б на бліжэйшых сваіх пасяджэннях абмеркаваць пытанне аб паступоўнай справе разгляду скарг і заяў працоўных як у абласных, гэз і раённых савецкіх, гаспадарчых установах, забяспечыць хуткі іх разгляд, прыцягваючы да суровай адказнасці пасадных асоб, якія бяздзешна-бюракратычна адносяцца да скарг працоўных.

4. Даручыць упаўнаважанаму Камісіі Савецкага Кантролю пры СНК СССР па БССР да 15 ліпеня правесці паступоўку справы на разгляд скарг і заяў працоўных, паступаючых у рэспубліканскія ўстановы.

Сакратар ЦК КП(б)Б ПАНАМАРЭНКА.

БРАЦКАЕ ПРЫВІТАННЕ ПРАЦОЎНЫМ СОВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

У дзень слаўнага 18-годдзя вызвалення беларускай зямлі ад белапольскіх акупантаў шлем брацкае прывітанне працоўным Совецкай Беларусі, квітнеючай пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі.

Жадаем вам, дарэгі таварышчы, заахаваць бліскучую перамогу сталінскага блока комуністаў і беспартый-

ных на выбарах у Вярхоўны Совет Беларускай ССР новымі поспехамі ў сацыялістычным будаўніцтве.

Яшчэ больш магутнае магутнасць БССР — вяскаршыльнага фарпоста напай вялікай радзімы сацыялізма на ўсё заходніх рубяжах.

Героі Савецкага Саюза СПІРЫН, ГРОМАУ, ЮМАШЭУ, ДАНИЛІН.

ТЭЛЕГРАМА тав. К. Е. ВАРАШЫЛАВА ГАЗЕЦЕ „ВОРОШИЛОВГРАДСКИЙ РАБОЧИЙ“

ВАРАШЫЛОВГРАД, 10 ліпеня. (ВЕЛТА). Тут пачала выходзіць выцярненая газета „Ворошиловградский рабочий“. У сувязі з выходам газеты маршал Савецкага Саюза, нарком абароны Клімент Ефрэмавіч Варашылаў праслаў на імя сакратара гораўскага тав. Тульнова і рэдактара газеты тав. Шапіра тэлеграму: „Вы прасіце выказаць мае пажаданні па выцягнуты выхад першага нумара выцярняй газеты „Ворошиловградский рабочий“. Што-ж вам скажаць? Гаварыць вам аб тым, што друг самаго рэстар, сама моцная зброя ленынска-сталінскай партыі наўрад ці патрэбна. Вы гэта

вельмі добра і самі ведаеце. Стала быць, трэба толькі пажадаць, каб навабудаваная выцярня газета была сапраўды рабочым органам савецкага друку. Быць баявым арганізатарам мас, амагацца з усімі і ўсімі ворагамі савецкага народа, паказваць узорны ленынска-сталінскі прыклад паводзі ў вырашэнні не толькі вялікіх, але і штодзённых праблем працуючых будаўніцтва сацыялізма — такіх наземных дзіві большэвіцкага друку, такою павінна быць і ваша газета. Боць мае пажаданні. Прывітанне ўсім рабочым выцярняй газеты. К. Варашылаў.

РАДАСНАЕ СВЯТА ПРАЦОЎНЫХ БЕЛАРУСКАЙ ССР

МЕНСК

Працоўныя Менска радасна святкуюць 11 ліпеня — дзень вызвалення Беларусі ад белапальскаў. На прадырскіх і ва ўстановах праводзяцца гутаркі аб ролі таварыста Сталіна ў стварэнні і росквіце БССР. Праводзіцца экскурсіі ў музей Рэвалюцыі, на месцы гістарычных помнікаў.

З 7 ліпеня на ўсіх цехах станкабудавальніцкага завода імя Варашылава праводзіцца гутаркі аб 18-годдзі вызвалення Беларусі ад белапальскаў, аб дасягненнях і поспехах, з якімі рэспубліка прыходзіць да свята 9 ліпеня агітатары завода правялі гутарку аб усенародным свята з хатнімі гаспадынямі былога 8-га участка Сталінскай выбарчай акругі. У цехах выпушчаны нацыянальны газеты, прысвечаныя юбілею. У клубе завод арганізавана выстаўка на тэму „Беларусь у мінулым і цяпер“.

У дні свята ў гарадскім парку імя Горкага адбудзецца вялікае народнае гуляння і канцэрт пры ўдзеле калектываў тэатраў і гуртоў мастацкай самадзейнасці Менска.

На стадыёне „Дынама“ імя Кірава свята будзе адзначана вялікай фізкультурнай масоўкай, у якой прымуць удзел майстры спорту СССР. 12 ліпеня тут адбудзецца поўнаформальны футбольны матч на кубак СССР паміж камандамі „Дынама“ і „Спартак“.

11 ліпеня, у дзень святкавання XVIII гадавіны вызвалення Беларусі ад белапальскаў адзначаюцца тры новыя дзяржаўныя яслі на 176 месцаў у Удэце, Бабруйску і пры магілёўскім аўтарэмонтным заводзе. Уступноць у строй 5 новых радзімных дамоў на 40 ложкаў у Дрыбне, Астрэшыцкім, Гаравіцкім, Менскага раёна, у вёсцы Дзятлавічы, Магілёўскага раёна, у Калінавічах і Мазыры. У дзень свята пачне працаваць малочная кухня ў Асіпавічах.

ВІЦЕБСК

11 ліпеня ў дзяржаўным тэатры адбудзецца ўрачысты пленум гарадскога савета разам з партыйнымі, комсамольскімі, профсаюзнымі і грамадскімі арганізацыямі, прысвечаны XVIII гадавіне вызвалення Беларусі ад белапальскаў. 12 ліпеня за горадам наладжана агульнагарадская масоўка працоўных. На стадыёне будуць футбольныя і вальейбольныя спаборніцтвы. Затым 11 рабочых калектываў пакажуць сваю мастацкую самадзейнасць.

У цеслах гарнізона камандзіры-выдатнікі ў адзаку слаўнай гадавіны падаюць заявы з просьбай аб залічэнні іх на пажыццёвую службу ў Чырвонай Арміі.

36 лепшых байцоў-выдатнікаў стралковай падрыхтоўкі часці, якую камандуе тав. Жалезнік, прамяруюцца капітоўнымі падарункамі Байцы-фізкультурнікі гэтай часці ў дзень гадавіны прадманструюць свае спартыўныя поспехі перад працоўнымі горада.

Бібліятэка трыкажына-папоўнена фабрыкі імя КІМ арганізавала выстаўку літаратуры, якая ярка адлюстроўвае жудасі белапальскага акупантаў і гераічную барацьбу працоўных Беларусі за сваё вызваленне.

КАМАРЫН

Калгасы „Парыжская Комуна“, „ХПІ Каастрычнік“, Крукаўскага сельсавета, адзначаюць XVIII гадавіну вызвалення Беларусі ад белапальскаў сканчэннем уборкі сенажаці на плошчы 870 гектараў. Частка калгаснікаў гэтых сельсаветаў узяліся дапрацаваць у касьбе калектыву саўгаса імя Молатава.

Многія званні касноў калгаса „Чырвоны бараніць“ выконваюць дзённую норму на 150—180 працэнтаў. Калгаснік тав. Паскавы за 4 дні скасіў 4,4 гектара сенажаці і выпрацаваў 19 працадзён.

ПАЗЫКА ТРЭЦЬЯЙ ПЯЦІГОДКІ

ПАДПІСКА ЗНАЧНА ПЕРАВЫШАЕ МІНУЛАГОДНЮ

Рыхтуючыся да ўсенароднага свята 11 ліпеня — дня вызвалення Беларусі ад белапальскіх акупантаў, калгаснікі Палюдаўскага сельсавета, Талачнінскага раёна, поўнасоце закончылі падпіску на пазыку трэцяй пяцігодкі. На 5 ліпеня сума падпіскі па сельсавёце дасягнула 24.325 рублёў. У мінулым годзе сума падпіскі на пазыку ўмаца-

вання абароны па сельсавёце на гэты-ж час складала 13 тысяч рублёў. Калгаснікі калгаса „Чырвоная зара“, дзе сума падпіскі складала 2.220 рублёў, поўнасоце ўнеслі ўжо грошы па пазыцы. Поўнасоце ўнеслі грошы па падпісцы і калгаснікі сельсаветаў „Рассвет“.

ТОДРЫН.

ПЯСПЯХОВА РЭАЛІЗУЮЦЬ ПАЗЫКУ

ГОРКІ. У раёне з вялікім ўздзедам праходзіць падпіска на Пазыку Трэцяй Пяцігодкі (выпуск першага года). На 7 ліпеня сума падпіскі па раёну дасягнула 813.420 рублёў.

Асабліва паспяхова праходзіць рэалізацыя пазыкі ў Маслаўскім сельсавёце, дзе падпіска дасягнула 39.120 рублёў. Калгаснікі сельсаветаў „Звязла“ поўнасоце ахоплены падпіскай. У інтэрнацыянальным калгасе „Новае жыццё“ на пазыку падпісваецца ўсё калгаснікі не менш чым на 50 рублёў кожны.

ХОІНІКІ. Па аўтоўных даных па

раёну на 7 ліпеня рэалізавана пазыкі на 668 тысяч рублёў, з іх сярод калгаснікаў і аднаасобнікаў — на 159.929 рублёў.

Сума падпіскі перавышае мінулага года на гэты-ж тэрмін на 131 тыс. рублёў.

Поўнасоце ахоплены падпіскай калгаснікі сельсаветаў „Маяк“. Сума падпіскі па гэтым калгасу на 2.000 рублёў перавышае падпіску мінулага года. Калгаснік Яноўскі Філіп падпісваецца на 150 рублёў, Лопчанок Васілій на 100 рублёў.

Адначасова з падпіскай калгаснікі ўносяць першыя ўзносы на пазыку.

БАБРУЙСК

Працоўныя г. Бабруйска і раёна адзначаюць гадавіну вызвалення БССР ад белапальскаў новымі вытворчымі перамогамі. Дрэвапрацоўчы камбінат, які на працягу доўгага часу не выходзіў вытворчага плана, зараз штодня яго перавыконвае. У апошнія дні камбінат выконвае план на 105 і больш працэнтаў. Стаханавіца беларудзкая цеха камбіната тав. Гіліна выконвае свой план на 205 проц., стаханавіца Усёнічыч дае штодня 150—170 проц. нормы.

Яшчэ з 10 ліпеня горад прыбраўся чырвонымі сцягамі, транспарантамі, партрэтамі любімага правядчыра народаў таварыста Сталіна і яго баявых саратнікаў — арганізатараў барацьбы за вызваленне Беларусі ад акупантаў.

12 ліпеня працоўныя Бабруйска правядуць свой выхадны дзень на масоўцы за горадам.

ПОЛАЦК

Весела і радасна правядуць працоўныя Полацка ўсенароднае свята. На прадпрыемствах, ва ўстановах і ўпрамысловых артелях праведзены гутаркі і школы Агітатары і прапагандысты расказвалі аб ролі большэвіцкай партыі і вялікага Сталіна ў вызваленні Беларусі ад белапальскаў, у стварэнні Беларускай дзяржаўнасці.

11 ліпеня ў садзе чыгуначнікаў адбудзецца ўрачысты пленум горадскога савета разам з партыйнымі, грамадскімі і професіянальнымі арганізацыямі. На пленуме выступіць з успамінамі рад удзельнікаў грамадзянскай вайны — актыўных барацьбітоў за вызваленне Беларусі ад белапальскіх акупантаў.

12 ліпеня за горадам арганізацыя агульнагарадская масоўка працоўных, у якой прымуць удзел каля 7 тыс. чалавек. Пасля ўрачыстага мітынга будзе наладжаны масавыя гульні, танцы і інш.

ЗАСЛАЎЛ

Гістарычную дату 11 ліпеня калгаснікі паграцінаўскага Заслаўскага раёна адзначаюць стаханавіцкай работай на сацыялістычных палях. Калгас „Чырвоны пуцілавец“, Ануцінскага сельсавета, з поспехам праводзіць сенаўборку. Скошана ўжо 55 гектараў сенажаці і ўбрана больш паловы скошанага. Наперадзе ідзе брыгада Нікала Машніцкага. Брыгада скасіла 32 гектары сенажаці і ўбрала 17 гектараў. Калгас узорна падрыхтаваў да ўборачнай кампаніі.

У дзень усенароднага свята ва ўсіх сельсавётах адбудуцца ўрачыстыя пленумы сельсаветаў разам з сельсавецкімі і калгаснымі актывам, на якіх будуць зроблены даклады аб слаўным юбілею.

12 ліпеня ў мястэчку Заслаўль адбудзецца вялікае народнае гуляння. Пасля мітынга будучы наладжаны спартыўныя выступленні, гульні.

ВЯЛІКАЕ СВЯТА БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Слаўную гістарычную дату ўсенародным святам адзначае сёння шчаслівы беларускі народ. 18 год назад канчаткова і назаўсёды беларускі народ пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і яе тварцоў і патрыяцістаў — Леніна і Сталіна ачысціў сваю зямлю ад полчышчаў белапальскіх і іншых імперыялістычных драпежнікаў.

Савецкая Беларусь — дзяці Вялікай Каастрычніцкай рэвалюцыі. Савецкая Беларусь упершыню ў гісторыі атрымала сваю дзяржаўнасць пасля савецка-гістарычнай перамогі рабочага класа Расіі, кіруючага самай перадавой, да ванды рэвалюцыйнай партыяй, створанай і загартаванай геніяльнымі правядчырамі чалавецтва — Леніным і Сталінам.

На працягу раду год беларускі народ адстаяў сваю незалежнасць ад ішчакраінных захватчыкаў, ад польскіх панюў, якія марылі гаспадарыць на беларускай зямлі Брацкага дапамога вялікага рускага народа, мудрае кіраўніцтва большэвіцкай партыі і яе правядчыроў Леніна і Сталіна забяспечылі канчатковую перамогу беларускага народа ў яго барацьбе з белапальскімі і іншымі захватчыкамі. З імёнамі вялікага Леніна і яго геніяльнага саратніка і правядчыра Сталіна — тварцоў і стваральнікаў Беларускай ССР — звязаны ўсе перамогі беларускага народа ў яго барацьбе за сваё вызваленне. Ленін і Сталін выходзілі, расцілі і загартуюлі большэвіцкія арганізацыі Беларусі.

Ленін і Сталін праз сваіх бліжэйшых саратнікаў Міхаіла Васілевіча Фрунзе, Фелікса Эдмундавіча Дзержынскага, Серга Орджанікідзе, Якава Міхайлавіча Свердловска, Лазара Матвеевіча Кагановіча, Клімента Ефрэмавіча Варашылава, Нікалая Іванавіча Ежова, Міхаіла Іванавіча Калініна асабіста кіравалі барацьбой і перамогамі беларускага народа, згуртавалі яго перадавыя авангарды — комуністычную партыю.

Сталін — ініцыятар і патрыяціц поўнага разгрому злейшніх ворагаў беларускага народа — транкістаў, бухарынцаў, нацыянал-фашыстаў і іншай смудной гнілі, якія імкнуліся аднавіць у Беларусі яро памешчыкаў і капіталістаў, павярнуць беларускі народ у бядагонне бяспраўі і савольства фашысцкіх бандытаў.

Пад благадатнымі праменнямі Сталінскай Канстытуцыі, у вялікай, дружнай сям'і роўнапраўных сяспёр-рэспублік Савецкай Беларусі стала магутнай індустрыяльна-аграрнай сацыялістычнай дзяржавай.

Разам з старажытнай сахоў і дружай бараной знікні ў небывіш каммарнае, беспасветнае жыццё старой беларускай вёскі. Тысячы складанейшых сельскагаспадарчых машын, аўтамабіляў прапуюць на палях Савецкай Беларусі.

кай, на той бок граніцы, у Заходняй Беларусі, напаче старажытны гніт і гвалт. Пад ботам польскага фашызма Заходняя Беларусь ператварылася ў захалоную каланіяльную ўскраіну Польшчы, у краіну жабраўца і голду, у краіну бяспраўі і савольства.

Лёс абяздоленых працоўных гарадоў і вёсак Заходняй Беларусі рыхтаваў беларускаму народу полдня фашысцкія найміты — транкісты, бухарыцы, нацыянал-фашысты і іншая дрынь. Гэтыя злейшнія ворагі беларускага народа, народнаў Савецкага Саюза на працягу існавання Савецкай Беларусі, агітда, а-за вугла шкодзілі народу. Няма меры іезуіцкаму злычынству і ўтончанай звырай нянавісці, з якой вялі сую гнісую падрывную работу шарангоўчы, галіздецы, убаравічы, чарыковы, ліджоны і ўся іх прадлажна іх змыслы. Асноўныя шпіёнскія шкоднікі гнізды разгромлены. Пры латамоце ўсёго савецкага народа палка любячага сваю сацыялістычную радзіму і смартэліца ненавідзячага ворагаў, савецкіх разведчыкі канчаткова выкартуюць астаткі варажых гнізды.

Нязмерна нянавісць савецкага народа да здраднікаў і прадаяніцкаў. Агонь гэтай свячэннай нянавісці савецкіх патрыятаў анішчыў усю і ўсю іх ворагаў, да якіх-бы ўтончаных прыёмаў маскіроўкі яны ні прылягалі.

Працоўны Савецкай Беларусі ні на адну хвіліну не забываюць указанай таварыста Сталіна аб капіталістычным акружэнні. Днём і ноччу, заўсёды і ўсюды яны пільна ахоўваюць сваю радзіму ад лазутчыкаў фашызма, ад шпіёнаў і пыверсантаў, якіх усюды спосабамі прабоўня заслаць у нашы тыты фашысцкія дзяржавы.

Граніцы Савецкай Беларусі на моцны, надзейны замак. Апача слаўныя паграцінаў іх ахоўвае ўсё беларускі народ, які блізкама любіць сваю радзіму. Несакрушальным баявым фарпостам магутнай дзяржавы працоўных узвышаецца Савецкая Беларусь.

Нікому і ніколі з варажых станаў не ступаць па квітнеючых нівах Савецкай Беларусі! Вораг, кім-бы ён ні быў, будзе знішчаны там, адкуль ён уздумае сунаць сваё паганнае рыла ў наш сацыялістычны агарод.

Бліскауча перамога сталінскага блока комуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўны Совет БССР — ярчайшае выражэнне бязмежнай любі і адданасці народа правядчыроў і арганізатараў перамог дзяржавы працоўных — большэвіцкай партыі, савецкім кормчаму карабля сацыялізма — валакату Сталіну.

У дні свайго вялікага свята — XVIII гадавіны вызвалення Беларусі ад белапальскаў — беларускі народ ідзе гарава, брацкае прывітанне вялікаму рускаму народу, тварцу і стваральніку Беларускай ССР — большэвіцкай партыі і першаму ўсенароднаму лідэрату Беларускага сацыялістычнага парлamenta таварышу Сталіну.

НІКОЛІ НЕ ЗАБУДЗЕМ, НІКОЛІ НЕ ДАРУЕМ!

Прайшло больш 18 год, а памяць яшчэ вельмі жыва: устаюць карціны тых кашмарных дзён, калі белароськія банды дзікіх звароў арудвалі на беларускай зямлі. Гэтым палчышчам бандытаў, грабежнікам і гвалтаўнікам няма іншай назвы, як спойніца дзікіх звароў. Мне зараз 59 гадоў, з якіх 49-май вытворчы стаж. Я многае бачыў і перажыў, але ўсё бландне перад тым, што прышлося перажыць ад белароськіх акупантаў.

Грабежніцтва не было канца. Яны апусціліся да нас, грабілі ўсё — ад ложка да іголак. Сярод бела дна 4 белабандыты ўварваліся да мяне ў дом і пачалі грабіць. Я прасіў іх пакінуць што-небудзь і ў адказ атрымаў удар бізном.

Жыццё ў горадзе замерла. Людзі баяліся выходзіць на вуліцу, хаваліся ў сутарэннях, лясках, уцякалі куды хто толькі мог. Сваю сям'ю я адправіў у вёску і дома астаўся адзін. Жыццё ў горадзе было поўна страху, кожную хвіліну трэба было чакаць кулі або бізну. Асабліва іезуіты-беларускія вядзеваліся над іўрэямі. Вядомы такі факт, калі аднаму іўрэю яны вырвалі бараду, вывелі на вуліцу, адсеклі абодва рука і закалолі. Усю сваю воўчую нянавісць да беларускага народа, усё сваё зверства белабандыты асабліва паказалі ў часе свайго адступлення.

Гэта і вразумела. Яны адчувалі, што ім больш не ўладарыць над беларускім народам і ў шалёнай злосце зноў рвалі людзей і знішчалі ўсё на сваім шляху. Яны разбурылі нашу запалкавую фабрыку, якая тады называлася «Чырвоная Бярэзіна». Пад пагрозай смерці, з боллю і нянавісцю ў сэрцах рабочыя разабралі машыны.

28 мая 1920 года беларускі ўдарнік артылерыйскіх агнём па гораду. Яны надалілі яго з усіх бакоў. Як цяпер фашысты ў Іспаніі, яны стралялі ў мірнае насельніцтва. Горад з усіх бакоў быў ахоплены палым. Згаралі дамы на вуліцах, якія тады называліся — Памтова, Банная, Міхайлаўская і

інш. Увесь цэнтр быў спален. Тры дні падраб гарэў горад. Згарэла больш 500 дамоў. Каля 2.000 будынкаў было знішчана. Больш 400 чалавек былі забіты і сотні паранены. Калі беларускі ўплы, горад прадстаўляў сабою разваліны, попельніца, на вуліцах ляжалі забітыя, і кроў чырванела на зямлі.

Ніколі беларускі народ не забудзе зверства польскіх панцоў, ніколі не даруе ім гэта. Свабодны і шчаслівы народ, які жыў пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі, аднойчы прагнаўшы дайка стада звароў, ніколі больш не дапусціць іх на нашу свяшчэнную зямлю. З пакалення ў пакаленне мы перададзім напу нянавісць і пагарду да беларускіх акупантаў.

Падлія і гнусныя ворагі беларускага народа, найміты польскай дэфеанцыі хапелі зноў адкрыць вароты нашай краіны для белароськай аравы дзікіх звароў, зноў хапелі паліць гарады, забіваць, гвалтаваць жанчын.

Ніколі гэта не паўторыцца! Заўсёды на вярсе сталінская ЧК—НКВД на чале з наркомам Ежовым, уся Чырвоная Армія, увесь савецкі народ ад малога да вялікага.

Прайшлі год. Горад Барысаў залячыў свае раны. Савецкая ўлада на былых попельніцах пабудавала новыя квінтоўчы горад. Новыя камініны, школы, клубы ўзвышаюцца там, дзе беларускія пакалілі грудзі попелю і вугалю. Пабудавана новая запалкавая фабрыка імя Кірава, хлебазавод, мэблевы камбінат і інш.

Я гляджу на ўсё гэта і радуецца маё старыкоўскае сэрца.

Сёння — у дзень 18-годдзя вызвалення Беларусі ад беларускіх акупантаў — мы даем клятву партыі, ураду, вялікаму Сталіну яшчэ лепш прапавань на карысць нашай сацыялістычнай радзімы, маючы на ўвазе магутнасць і абароназдольнасць.

Нанотанцін Афанасьевіч МЫТНІН, механік барысаўскай запалкавай фабрыкі імя Кірава.

УСЮДЫ ГУЧАЦЬ БАДЗЁРЫЯ ПЕСНІ

78 год назад часці слаўнай пераможнай Чырвонай Арміі выгналі белароськіх акупантаў з Менска. Перад адступленнем беларускія разграмілі, аграбілі горад і надалілі яго з некалькіх бакоў. Ніхто не забудзе кашмарныя страшэнныя дні гаспадарання панцоў. Насельніцтва горада вітала ўступленне чырвоных байцоў у Менск.

Я атрымаў заданне ад палівога аддзялення санітарнага ўпраўлення Заходняга фронту разгарнуць у Менску ў будынку былога епарыяльнага вучылішча шпіталь ёмкасцю да 250 ложкаў для прыняцця раненых з часцей, гнаўшых беларускіх байцоў у Менск.

Аператыўнасць патрабавала хуткасі дзеянняў. Працоўныя горада адгукаліся на адзую рэўсма і з радасцю неслі для патраб шпіталь бізном, пасуду. Нехпаала толькі ложкаў. Аказалася, што акупанты, уцякаючы з горада, прабавалі ўвезці шпітальныя ложка, але не паспелі. Ложкі атрыліся на платформах таварнай станцыі. Я адлаў расправіжжэ перавесці іх у шпіталь і апошні прац чатыры дні быў гатоў да прыёму раненых.

Для абслугоўвання незалежна астатліцы тры большыя былія земская, савез другі клінічны гарадок, былія іўрэўская — цяпер першая савецкая гарадская большыя і заразна большыя — вась увесь пералік лячэбных устаноў да моманта прыходу слаўнай Чырвонай Арміі. Аграбленія і абараняны,

гэтыя большыя не маглі справіцца з патокам хворых і раненых.

Большыя партыя, савецкая ўлада правалі рэагнэную работу, каб адлаў разбураны горад. Выраслі новыя карпусы фабры і заводаў, шырока разгарнулася сетка культурных устаноў. Менск пачаў будаваць і сваю лячэбную сетку. Цэнтральная рабочая паліклініка, Цэнтральныя дзіцячы дыспансер, дзіцячая клініка, нервовая клініка, інстытут фізіятрыі і артапедыі, сухотны інстытут, клінічны гарадок з яго светлымі карпусамі, інстытут аховы мацярынства і дзіцяства, радзімныя дамы, яслі, дыспансеры, дзіцячы дыспансер, медыцынскі інстытут, мікробіялагічны інстытут, санітарная станцыя, фельчарская і аубаўрачэбная школы — вась дзіка непрыны пералік тых лячэбных устаноў, якія нусюць зараз ганаровую службу на ахове здароўя працоўных.

І які ні ўзяць паказальнік — усюды лячыць няўхільна дэманструюць нейкаверны рост добрабыту, матэрыяльнай і фізічнай культуры, падзенне смертнасці, падзенне захворваемасці.

Усюды і сродзь гучаць бадзёрыя песні аб шчаслівым жыцці. Вянцом гэтай шчасця з'яўляецца Сталінская Канстытуцыя — бесмаротнае тваронне вялікага правадцыра Іосіфа Вісарыявіча Сталіна, твароннае, даўшае вялікую хартыю правоў народам неаблімнага і магутнага Савецкага Саюза.

Праф. М. Н. ШАПРА.

Таварышы К. Е. Варышчэў і С. М. Будзёны на белароськім фронце. (Лета 1920 г.)

ЦВІЦЕ БЕЛАРУСЬ

Ніхто не забудзе дваццаты той год... Стагналі гарматы ў дыму непагоды. І цёмную хмару драпежнай вайны ўзнялі над краем магчымых-паны.

Дзе пройдучь, праедучь — крывава там след, там мацеры плачучь: «Сынчак... мой свет...» Там стогне ў пакутах прапоўны народ ад здыскаў, ад лютых забойцаў-гасподь, там песні няпоці дзіўчаты пльонь, і слёзы ў няволі балючыя льюць; там певень агністы багровым крылом вмятае дачыста сяло за сялом...

Каб знішчыць праклятых насільнікаў зброд пад сцягам чырвоным збіраўся народ.

Шагалі калоны ад самай Масквы, быў смелы і грозны іх строй баявы.

Імкнуўся на фронт за атрадам атрад, каб выканаць партыі мудры загад, каб з песняю мужнай магутнай сям'ёй

адважна і дружна ўсім рынуцца ў бой, каб ворага банды разнесці ўштань, каб сцяг наш над краем узвіўся ярчай...

ІІ

Як сад майскім раннем, дзеце Беларусь. Цвіце, як увесь наш Савецкі Саюз.

І песні-быліны ляе наш народ. Тут кожны — радзімы сваёй патрыёт. Тут радасць і шчасце, як росы, цвітуць і мірна ў багаты ўсё людзі жывуць.

Во нас выдзе родны вялікі наш Сталін дарогай свабоднай вмятае дачыста ў прыгожыя далі...

А кіно фашысцкая зграв падчас сабак сваіх дзікіх крывава на нас — нам скажа радзіма: — Сынч мае — ў строй! — З адвагам рыном ў апошні мы бой за край наш цудоўны, за шчасце таварыш. Мы ворага будзем бізлітасна біць.

І. ЖЭНЧАК.

Соўгас Новыя Зялёны.

З КВЕТКАМІ СУСТРАКАЛІ МЫ АРМІЮ ЧЫРВОНУЮ

Гэта былі страшэнныя, кашмарныя дні. Успамінаючы аб іх, колад прыбрае на чылу. Я — жывая сведка зверстваў белароськіх бандытаў.

...З аднаго дома вышаў стары-шкляр. Да яго падыходзілі белароські бандыты.

— Як папасці на вакзал? Стары указваў яму дарогу і пайшоў. Бандыты падпайно звалі і ўсэдзіў яму ў спіну птыку. Старык упаў мёртвым.

...Па вуліцы ішлі дзве маладыя дзяўчаты. Тры бандыты падпайно да іх, узялі за рукі і завялі ў двор. Пасля расказалі суседзі, што бандыты згвалтавалі дзяўчат і расстралілі іх.

Такіх фактаў вельмі многа. Колькі было іўрэўскіх пагромаў! Плач, слёзы, крыкі несліся з усіх дамоў. Вуліцы былі белымі ад пераў і распоратых падлук. Горад стагнаў і плакаў.

Ад гэтых жахаў нас вызваліла Чырвоная Армія.

З якой радасцю сустракалі прапоўныя Менска прыход чырвоных часцей. О, гэта было вялікае свята! Увесь народ высыпаў на вуліцы. Дзяўчаты неслі ў руках кветкі і прыпаднілі іх чырвонаармейцам. Мацеры сустракалі доблесных чырвоных байцоў са слязямі радасці на вачах, высока ўзняліся над галавой сваіх маленькіх дзяцей.

Народ сустраў сваіх збавіцеляў, як маці сустракае прысхаўшага здалё

свайго адзінага і гораца любімага сына.

Чырвоная Армія вызваліла нас ад белароськіх бандытаў, яна прынесла нам свабоду, радасць, супакой.

Пачалося расквартыраванне чырвонаармейцаў. Кожны прапоўны горада хацеў узяць да сябе ў дом хоць-бы аднаго-двух чырвонаармейцаў. Паспрабуюце адмовіць каму-небудзь у гэтым — будзе вялікая крыўда.

Кватэра ў мяне была невялікая, дзятчын. Тры бандыты падпайно да іх, узялі за рукі і завялі ў двор. Пасля расказалі суседзі, што бандыты згвалтавалі дзяўчат і расстралілі іх.

Колькі можаце прыняць чырвонаармейцаў? — Давайце больш, — кажу я. — Змесцімся. Для дарагіх гэсцей заўсёды месца знойдзецца.

З таго часу прайшло восемнаццаць год. Мы сталі багатыя, моцныя, квінтоўчай краінай. Наша Савецкая Беларусь — неадлучная частка вялікага Савецкага Саюза — стала краінай радасці і шчасця.

Сёння — у дзень усенароднага свята — беларускі народ прадэманструе сваю сілу, магутнасць, адданасць справе Леніна—Сталіна, сваю гатоўнасць біць і поўнаасю разграміць любога ворага, калі ён адважыцца паспрабаваць моцнасць нашых свяшчэнных граніц.

Ш. Н. АРОЦНЕР, рабочы шкурзавода «Большэвік».

НА БЫЛЫМ ПЕПЕЛІШЧЫ

...Па вёсцы мітуецілі польскія раз'езды... Раптам у канцы вуліцы пачуўся нейкі стрэл. Беларускае рынуліся туды. Нічога падаразнага не знайшлі, але гэтага было дастаткова, каб паслужыць поводам да лютых расправы...

Уся вёска была акружана сучасным вогненным колам. Застракаталі вінтоўкі і кулямёты на вёсцы. У розных канцах загарэлася некалькі хат. У гэты-ж час град куль паліўся на пакрыты людзьмі луг. Жанчыны, дзевы, дарослыя мужчыны не ведалі, дзе шукаць ратунку, многія туг-жа валіліся на зямлю мёртвымі, раёнамі... А смертаносны агонь усё паліваў луг. Адулоўскі несліся плач, стогны.

...У рукі катэў трапіў Міхаіл Хадасевіч. Яго збілі, замучылі, потым палвалі да кулямёта і загадалі страляць па сям'ях. Адмовіўся. Яго збілі і на штыках кинулі ў агонь.

Ніцкага Антона звалі на іго-ж двары. Два баянік, седзячы на конях, пагналі яго паміж сабой праз усю вёску. Усю дарогу бесперастанку нагайкамі паласавалі. У канцы вёскі ён у беспрыгожыя зваліўся на зямлю. Некількі разоў штыкамі пракалолі. Потым на штыках у поўныя кінулі. Толькі абгарэлыя казакі маса знашлі.

Жанчын, усіх, хто толькі быў ў вёсцы, выгналі на вуліцу і перад сабой, седзячы на конях, па палючай вёсцы аганялі. Потым усіх у хату Бебчык Уціны зачынілі. Хату гэту з усіх бакоў газай аблілі і запалілі.

22 чалавекі толькі за адзін дзень крывава расправы загінулі. Раненымі і палікы мяма. Усе хаты і надворныя будынкы спалены былі. Ні аднаго нават кала не асталося.

Прайшло роўна 18 год з таго часу. На былым пепелішчы выраста прыгожыя вёска. Новыя прасторныя дамы калгаснікаў, у кожным па 2—3 пакоі, з светлымі вялікімі вокнамі. Не было ў нашай вёсцы раней такіх дамоў. Забыліся мы ўжо пра недададанне. Ва ўсіх у нас хлеба, мяса, розных прадуктаў удосталь.

Я, напрыклад, адзін працадольны ў сям'і, атрымаў у мінулым годзе 36 пудоў жыта, 12 пудоў пшаніцы, 300 пудоў бульбы, грошай 250 рублёў. Ды ў далатаж — свой гарод, карова, куры, свініны...

Такога культурнага і заможнага жыцця мы дабіліся на аснове калгаснага ладу — паказанага нам вялікай партыяй большэвікоў, нашым Сталіным любімым. З кожным годам расце і мацее наша агульная гаспадарка. Зараз у нас у калгасе 186 гаспадарак, за намі замацавана наведна 1.564 гектары зямлі і лугу, лесу 300 гектараў. Ёсць у нас малочна-таварная ферма — 250 галоў, конгаладоўная ферма — 137 галоў, авечах — 150, свіней — 170, ды ў кожнага калгасніка па 1—2 каровы, авечкі, свініны, куры. У калгасе ёсць аўтамашына, хутка другую атрымаем — ужо аплочана.

У вёсцы расце культурны гарадок. Ёсць няпоўная сярэдняя школа, вялікі будынак, 300 вучняў, 10 настаўнікаў, а па сельсавету зараз — 10 школ, 31 настаўнік. Раней на гэтай тэрыторыі ні адной школы, вучня і настаўніка не было. Ва ўсёй нашай вёсцы толькі і пісьменны да ровноныі быў. Зараз у нас будучыя вялікія клясы з зямля на 1.000 чалавек і пакоямі для работы гуртоў. Ёсць у вёсцы радзімны дом, амублаторыя, ветпункт, пошта, каса ашчаднасці, крама.

З вёскі вышлі дзесяткі настаўнікаў, інжынераў, камандзіраў, дзесяткі нашых сямно і дачок вучанца ў ВНУ і тэхнікума Беларусі і Саюза...

Добра жывоцца нам у сацыялістычным радзіме. Раней мы і не марылі аб такім шчасці. Дзякуючы калгаснікам за наша радаснае жыццё партыі большэвікоў і роднаму Сталіну. Усе мы заўсёды гатовы стаць грудзьмі на абарону сваёй радасці, шчасця, сацыялістычнай радзімы.

А. С. ХАДАСЕВІЧ, калгаснік калгаса імя Малініна, Осаўскага сельсавета, Бабруйскага раёна.

ВЯСНА РЭСПУБЛІКІ

Два тыдні назад беларускі народ выкіраў Вярхоўны Совет Рэспублікі. Гэтыя выбары з'явіліся выдатным вынікам барацьбы БССР за радаснае, шчаслівае жыццё, за сацыялізм пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і яе вялікага правадцыра таварыша Сталіна.

Вілючкая перамога на выбарах сталінскага блока камуністаў і беспартыйных паказала ўсёму свету таварышам ленынска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

Сёння беларускі народ святкуе 18-ю гадавіну вызвалення Беларусі ад белароськіх інтэрвентаў. Беларускае акупанцы з'яўляецца самай жудаснай, самай паяжэй старонай у гісторыі беларускага народа, яна прынесла рабочаму класу і працоўным Беларусі нечуваны прыгнёт, палітычнае, нацыянальнае і эканамічнае зніволенне.

Польскім панам і іх імпрыялістычным гаспадарам усімі сіламі дапамагалі здыскаваць над беларускім народам беларускія нацпаны, меншавікі, бундаўцы, эсэры. Гэтыя лютыя ворагі беларускага народа палкам аддалі сябе на службу інтэрвентам супроць савецкай улады.

Беларускія нацпаны і іншыя погань, азначная частка якой пасля разгрому белароськіх палчышчаў Чырвонай Арміі асталася на тэрыторыі БССР для іпняжыя і дыверсіі, яшчэ залюфта да пачатку трынага паходу Антанты гандалівалі інтэрвенты беларускага народа. Здрадлі і прадажныя гэта трынага прэзэрванна погань рыхтавала тым палічыныя пачысці, якія абрушылі на беларускі народ белароськія каты. Беларускі народ ніколі не забудзе той вялікай школы, якую нанеслі працоўным БССР крывавае нацыянал-фашысцкія бандыты, арудзавыя на працягу многіх год на тэрыторыі БССР сумесна з траціцкіца-бухарынскімі банды.

Беларускі народ бізвемна ўдзячна слаўнай савецкай рэзведцы, якая ачысціла і ачысчае беларускую савецкую

зямлю ад нацыянал-фашысцкіх, траціцкіца-бухарынскіх бандытаў.

Цыякае і многастаралінае жыццё перажыў у мінулым беларускі народ. Вякімі ён стагнаў пад ігам польскіх і літоўскіх панцоў, царскіх сапраўд, свайёй уласнай буржуазіі, памешчыкаў і кулакцоў. Вядома, што крывавае самадзяржаў Нікалай Палкін асабіста спецыяльным указам распарадзіўся выкрасіць назву Беларусь і загадаў «... правіла гэтага трымацца і надалей...».

Царскія міністры, дзяржыморды-чыноўнікі р'яна выконвалі ўказ яго «вялікасці». Слязямі і крываё было напоўнена жыццё беларускага народа пры царызме.

Каланіатарская палітыка царскага самадзяржаўя трымала беларускі народ у стане крайняй адсталасці.

Беларускі народ быў забавуен не толькі сваёй дзяржаўнасці, ён не меў прамысловасці, сельскае гаспадарка была дробнай і жабратакэй, яна не забяспечвала самых неабходных патраб сям'іна.

Насельніцтва было на 75 проц. не пісьменным. Радка хто з народа выбуўся ў людзі. Злышчынцы народа ляжалі пад спудам, таленты яго гінулі. Такую спадчыну атрымаў ад старога праклятага часу Савецкая Беларусь. Яшчэ большым разбуранням падверглася Беларусь у часе нямецкай і белароськай акупанці Янвечкі і белароськія акупанты бялітасна раскрасалі прадукцыйныя сілы Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспублікі Ленін і Сталін лалі беларускаму народу яго дзяржаўнасць, яны палілі яго з бяздоння жабрацтва і беспспраўна на барацьбу за новае, светлае жыццё.

Сталін, лепшы друг беларускага народа, як родны бацька, з дня на дзень кляноціцца аб росце і працітанні нашай рэспублікі, ён нястомна паставаў і выхоўваў горадсць і дасцінасць народа. Вялікаў у яго веру ў свае сілы

і рушыў наперад па шляху сацыялізма.

Дзякуючы гэтым клопам, дзякуючы дапамозе вялікага рускага народа і брацкаму садружэству з усімі народам вялікага ССОР, Беларусь стала цэлым багатай краінай сацыялістычнай індустрыі і высокаразвітай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Сацыялістычная праца стала асновай нашага жыцця і на гэтай глебе з кожным годам растуць сацыялістычныя багатыя орданаснае БССР.

За годы двух сталінскіх ппнгодоў пабудавана больш тысячы новых будынкаў сацыялістычных прадпрыемстваў. Прамысловасць БССР вырабіла ў 1937 годзе прадукцыі на 2,1 мільярда рублёў, што перавышае даваеныя ўзровень у 21 раз.

Асноўныя фонды прамысловасці БССР ужо ў 1937 годзе дасягнулі 688 мільянаў рублёў, перавысіўшы асноўныя фонды дарэвалюцыйнай прамысловасці БССР у 11—12 разоў.

У БССР створана зусім новая энергетычная база, магутнасць электрастанцый дасягнула ў 1937 годзе 87,4 тыс. квт. Выпрацоўка электраэнергіі вырасла за 42 мільёна квт.-гадзін у 1913 годзе да 424,0 мільёна квт.-гадзін у 1937 годзе — наведлічэнне ў 101 раз! Створаны новыя галіны прамысловасці — машынабудуўніцтва, хімічная, цементная, тлущавава.

Як і ва ўсёй краіне Саветаў, у БССР назаўсёды пакончана з беспрадоўем і няўдзячнасцю працоўных у аўтрапнім дні.

Рост сацыялістычнай індустрыі суправаджаецца няўхільным ростам рабочага класа. Агульны лік рабочых і служачых у народнай гаспадарцы БССР вырас з 302,3 тысячы ў 1928 годзе да 642 тысяч у 1937 годзе.

Побач з развіццём сацыялістычнай прамысловасці ідзе ўперад і сельскае гаспадарка рэспублікі. Вялікі Кастрычнік даў беларускаму сялянству 8 мільянаў гектараў зямлі. За гэтыя зміль беларускія сяляне разам з рабочымі гераічна змагаліся з белароськімі бандытамі. І на гэтых савецкіх землях зараз квінтоўчы кала 10.000 калгасаў,

аб'ядноўваючых 88 процантаў усіх сялянскіх гаспадарак рэспублікі.

Партыя і ўрад, асабіста родны і любімы таварыш Сталін па-большэвіцка кляноціцца аб працітанні беларускага сялянства, аказваючы яму вялікую дапамогу. Сацыялістычная сельскае гаспадарка асаагана нераўдзай тэхнікай.

У 1937 годзе на сацыялістычных палях працавала 7.242 трактары, у 1938 годзе колькасць трактараў павялічыцца да 8.141, а колькасць камбайнаў да 1.236. На калгасных палях прапуюць апраца таго тысячы складаных сельскагаспадарчых машынаў.

З года ў год расце дорабыт калгаснікаў. Многія калгасы выдалі за мінулы год на прапаздзень ад 4 да 10 кілограмў азернава.

Самым яркім выражэннем росквіту беларускага народа з'яўляецца роса а асродках працоўных новых выдатных калпаў, рост талентаў. Гэты выдатны рос людзей з'яўляецца вынікам росквіту сацыялістычнай культуры, навуці, літаратуры і мастацтва.

Перамогі нашай мацеры-радзімы — вялікага ССОР — і Савецкай Беларусі, як неадрыўнай яго часткі, яшчэ ярчэй зялюць на фоне гінаея і распады, якія пануюць у імпацістычным свеце і асабліва ў фашысцкіх краінах.

Вельмі характэрна ў гэтых адносінах падаць, акая адбылася гэтымі днямі ў фашысцкай Польшчы.

ГЭТЫХ ДЗЁН НЕ ЗМЕРКНЕ СЛАВА

НАЧНЫ БОЙ НА БЕРАЗІНЕ

На правым беразе буйстрай Барэзіны супроць мястэчка Барэзіна ішчы і зара можна знайсці вузкія каналы траншэяў, а ў староньскіх хатах і сараах сляды куляў Гэта нямыя сведкі гераічнай эпохі, якая размылася на берагах ракі, гэта нямыя сведкі прыкладнай доблесці і героізму, праўдзенага часіду Чырвонай Арміі ў баях з беларускамі. Тут у 1920 годзе разыграліся палкі, якія слаўнымі старонькамі ўвайшлі ў гісторыю Чырвонай Арміі.

На долю 68-га стралковага палка выдалася задача — перайсці Барэзіну; некажана абрушыцца на размяшчанае беларускае; прагнаць іх з мястэчка. Аператыўна пачалася пазна вечаарам. Пасля палючага дня Барэзіна агуталася туманам, у якім скрыліся абрысы берага, занятага беларускамі. Каманды разведчыкаў ушляху, са збройнай палкавамі ціха перабралі праз раку. Сабіры паднеслі да берага палпаўкі, дошкі.

Некалькі мінут з таго берага не даносілася ні гуку. Разведчыкі выдлівалі пасты беларускае і знішчалі іх.

Задоўга да світанна ў тыле беларускага загучала гарачая траскатня кулямётаў, 68 стралковы перайшоў у атаку. Цяжка апісаць, што рабілася ў лагера ворага. Заспаняны людзі ў ніжняй бялізне, без зброі, у панцы мітусіліся па мястэчку, не ведаючы куды бегчы, дзе схавалася ад грознага чырвонаармейскага сурва. У гэтым баі быў захвачан у палон польскі штаб.

Добра захавалі ў маёй памяці адзін баявы эпізод. Было гэта на Нёмане. Не памятаю дакладна назву вёскі, стаяўшай на шляху да маста, меўшага велізарнейшае стратэгічнае значэнне. Беларускае паселішча апыралася на ся. Яны памыліліся каля маста, рытухуць ўзрыў. У нашу задачу ўваходзіла ў што-б там ні стала вырастаць мост, прагнаць ворага. Хутка мінавалі вёску, баям да маста. Выразна відаць, як бегучы польскія падрыўнікі. Толькі-б паспець. Напружваем усе сілы. Спознімае. Падрыўнікі заганчваюць работу. І ў той момант, калі мы чакалі ўзрыў, зусім некажана аднекуль збоку заграмілі кулямётныя выстралы.

Мост не быў узарван. Нашымі баявымі памочнікамі аказаліся сялянне з прайзданай намі вёскі. Аваляючы кулямётам, яны праз густы хмызняк падараліся амаль да самага маста ў патрэбны момант адкрылі стрэльбу па беларускае.

Гэта толькі адзін эпізод з баявой гісторыі вольнага дапамогі з боку працоўнага сялянства, праўдзенага гарачую любоў да Радзю-Сялянскай Чырвонай Арміі.

Пад Баранавічамі, дзе беларускае заселі ў старых нямецкіх бетаніраваных ахопах, за некалькімі радамі калючага дроту, байцы нашага палка паказалі цуды храбрасці і гераізма. Пад смяротным агнём кулямётаў, у грукаче артылерыйскіх узрываў упарта і настойліва ішлі ў бой і перамагалі чырвоныя байцы. Перамагалі таму, што іх выхавальнікам, іх настаўнікам была большэвіцкая партыя, якая вела іх у бой за вялікую справу, таму што ўпердазе, у самых небяспечных месцах ішлі члены гэтай партыі, сваім прыкладам паказваючы, як бійць ворага, як змагацца за справу рабочага класа.

Маёй КОЛАСАУ А. С., былы палітработнік 68 палка 8-й стралковай дывізіі.

СТАРОНКІ БАЯВОЙ ГІСТОРЫІ

Гістарычная дата — 18-годдзе вызвалення Беларусі ад беларускае — супадае з яшчэ адной выдатнай датай — 20-годдзем існавання 27 Омскай імя Італьянскага пролетарыята чырвона-сялянскай дывізіі.

Меткія ўдары вострых штыхоў байцоў 27 Омскай, гераізм, мужнасць і храбрасць омпай адчувалі на сабе польскія паны, якія імкнуліся захапіць у свае лапы Савенку Беларусь. У баях на палях Савенку Беларусь Омская ўпісала нямаля слаўных старонкаў у кнігу вялікіх перамог Чырвонай Арміі. Згуртаваная большэвіцкай партыяй у магутны баявы калектыў, 27 Омская — адна з старэйшых дывізіяў Чырвонай Арміі — першаю ўступіла ў сталіцу Беларусі — Менск.

Сваім наступальнымі пераможнымі маршамі з жніўня 1918 года па сакавік 1922 г., маючы наперадзе сябе баявы авангард большэвіцкай дывізіі, працягла больш 25000 вёрст, захапіла ў палон 88.186 салдат і афісэраў, 2.269 кулямётаў, 353 гарматы, 15 бронепалкоў, 383 паравазы, 100 тысяч вінтовак, 10 броневых аўтамабіляў, 12.235 вагонаў, 12 мільянаў вінтавацных патронаў, 3.500 тысяч снарадаў і іншае вялікае ваеннае скарэжэнне.

За свае баявыя заслугі дывізія ўвагароджана 18 чырвонымі ордэнамі, 898 ордэнаў Чырвонага Сцяга атрымалі байцы, камандзіры і палітработнікі дывізіі.

У годны пастыя грамадзянскай вайны дывізія падрыхтавала дзiesiąты тысяч байцоў, камандзіраў і палітработнікаў, гарачых патрыотаў сваёй радзімы.

Святочныя гістарычныя даты вызвалення Беларусі ад беларускае, у якім актыўны ўдзел прымае 27 Омская дывізія, працоўныя Савенку Беларусь паслядоўна омпам гарачае прытанне і віннуюць іх з 20-годдзем існавання дывізіі. Беларускі народ жадае байцам, камандзірам і палітработнікам праслаўленай 27 Омскай новых поспехаў у баявой і палітычнай вучобе.

Ніжэй мы друкуем асобныя эпізоды з баявых дзеянняў 27 Омскай дывізіі на Заходнім фронце ў барацьбе з беларускае.

ГЛУХІМІ СЦЕЖКАМІ У ТЫЛ ВОРАГА

На правым беразе ракі Барэзіны, у мястэчку Свіслач размясцілася 15-я польская дывізія. Яна заняла выгядныя пазіцыі. З іх можна было бачыць кілометраў усе, што рабілася на левым беразе дзе былі размяшчаны часці 27-й Омскай. Забалочанасць мясцовасці, мноства азёр амыкала падыход да ракі і рабіла польскія пазіцыі неўзвышымі. Усе гэта ўскладняла выкананне баявой задачы — фарсіраванне ракі і разгром беларускае.

Але баявая задача была вырашана. На дапамогу чырвоным войскам прышло мясцовае насельніцтва.

У штаб дывізіі прыйшлі сялянне-белыя. Яны паказалі схаваныя глухія сцяжкі ў тыл ворагу.

У адну з ліпенскіх начэй па незнаёмых балочыстых сцяжках сялянне правялі чырвоныя часці да ракі Барэзіны.

Над ракою сталася густая пеліна туману. Разведчыкі першымі пералялі раку. На доўгім бешумі, пасляхова фарсіраваўшы раку, яны знялі пасты беларускае. Часці 27-й Омскай раптоўна ўварваліся ў мясца знаходжання праціўніка, з гучным баявым «ура» атакавалі яго.

Гэтая некажана атака прывяла камандаванню беларускае ў поўнае замятанне. 15-я польская дывізія была поўнасна знішчана. У палоне ў чырвоны аказаліся генерал-пачальнік артылерыі, 20 афісэраў, 3500 салдат, 56 гармат, больш за 200 кулямётаў і многа ваенных прыпасаў.

БАРАЦЬБА ЗА МЕНСК

Калі часці 27-й Омскай дывізіі, разграміўшы беларускае, фарсавалі раку Барэзіну на поўдзень ад г. Варшава, прышоў баявы загад: — Дывізіі фарсаваным маршам ісці на Менск, узяць яго і замацавацца на рэч Пліч.

Загартаваны ў баях, омпам, на чале сваім авангардам — 3.600 камуністамі, лавай рушылі на беларускае і прымусілі іх адступіць. На подступах да сталіцы Беларусі разгарнуліся ўпартае баі. Асабліва заўята змагаліся пазіцыі.

Пад градам непрыяцельскіх куль кінуўшы ў атаку часткі 27-й Омскай на ўмацаваныя пазіцыі ворагаў ля Азерычча. Беларускае не вытрымалі націску чырвонаармейцаў і пачалі адступіць. Каманды конных разведчыкаў палкоў 80-й брыгады першымі ўварваліся ў Менск і занялі падпаленае беларускае станицы.

Да гэтага часу польскія падрыўнікі

падрыхтоўвалі ўзрыў чыгуначнага моста. Гэта заўважылі нашы баявыя разведчыкі.

Забліжчэлі клінкі чырвоных, пусціўшы у бегства збянтэжаных польскіх падрыўнікаў. Мост быў зратоўан.

Разведка 238 палка кідаецца на адступающую польскую батарэю, дасягае яе і захоплівае ў палон. У той-жа час палкі дывізіі, уступіўшы ў горад, прыперлі пазнапаў да чыгуначнага насыпу і знішчылі іх. Груды трупаў ляжалі ў насіпе, жывыя былі захоплены ў палон.

11 ліпеня, апоўдні ўсе часці 27-й дывізіі ўвайшлі ў Менск, а к 14 гадзінам чырвоная сталіца Беларусі была поўнасна ачышчана ад беларускае. Яны ў панцы адступалі.

СЕМ ПРОЦІ СТА

У панцы ўпыхалі беларускае ў Менска. Група разведчыкаў 241 сялянскага палка ў складзе сямі чалавек наскочыла на атрад «варшавак» у колькасці 100 чалавек. Імкліва атакае сямі храброў быў разбіт сапенны атрад, з якога 23 былі захоплены ў палон.

Гэтай-жа гераічнай разведкай 241 сялянскага палка была захопленая станица М. Польскае камандаванне, не падарваючы аб гэтым, просіць станицы прыняць вайсковыя апазоны з Баранавіч. Калі апазоны прыбыў, падаспеўшы часці 27-й Омскай абстралілі яго кулямётным агнём і захапілі ўвесь у палон.

БОЙ ЛЯ РАКІ БУГ

Два разы прабавалі фарсіраваць раку адважныя байцы 27-й Омскай і абодва разы іх насіпаіла няўдача. Сотні гераюў загінулі ад куль непрыяцельскіх кулямётаў.

Але баявы загад павінен быць вышчэ там ні стала выканан, і омпам ў трэці раз пайшлі фарсіраваць раку. Першым праішоў раку куркі полк. Група байцоў на чале з камандзірам батальёна тав. Нольманам прабралася на другі бераг і захапіла чыгуначны мост.

Тры дні невялікая група байцоў гераічна абараняла мост, лаючы магчымаасць часцам дывізіі праісці раку. Ні непрыяцельскі кулямётны агонь, ні штомінутныя ўзрывы снарадаў, — нішто не магло спыніць наступлення омпам.

«НІДАІ КАРАБІНЫ»

Сілына ўмацаваліся беларускае ля горада Слоніма. Наступленне 17-й стралковай дывізіі было спынена. Некалькі атак байцоў 17-й дывізіі было адбіта. Становішча стомленай баямі дывізіі было пагражаючым. Былі мінуты, калі паражэнне здавалася немінучым. На вырчку прыйшлі байцы 27-й Омскай дывізіі.

З баявым заклікам кінуліся омпам на вырчку сваіх таварышоў. І не глядзячы на шматколіканасць праціўніка, на добрае ўзбраенне часцей беларускае, часці Омскай атакавалі непрыяцеля і пусцілі яго ў бегства. Асабліва адрозніўся кавалерыйскі полк. Пры падтрыманні 240-га Тверскага палка кавалерысты ліхім ударам збілі праціўніка і на яго плячах уварваліся ў горад Слонім.

Кідай карабіны — магутна разносіўся заклік гераюў — чырвоных кавалерыстаў. Беларускае разгубіліся і, кідаючы зброю, пачалі дазвацца ў палон.

БАТРАЧКА ВЫКРЫЛА ПОЛЬСКІХ ШПЕНАУ

Любоў народа да сваёй радзімы, да сваёй Чырвонай Арміі выяўлялася на ўсім баявым шляху часцей нашай доблеснай Чырвонай Арміі.

Камандзір Н-скай часці палкоўнік тав. Жалезнік расказаў нам такі цікавейшы эпізод:

— У той час я быў памочнікам камандзіра батальёна. Наш батальён ваюваў на мянтах «Воўчавічы», што, прыкладна, за 15 кілометраў на захад ад Менска. Гэтым мянтам удалаў граф Чапскі.

Прагнаўшы беларускае, наша частка раскатаравалася ў хатах мясцовага насельніцтва. Памочнік і яго лакеі ўцяклі разам з польскай арміяй. У мянтку асталіся адны батракі, якія радысна сустралі нас хлемам-салю.

Аднаго разу ў штаб батальёна зайшла пажылая жанчына. Разам са сваім мужам яна батрачыла ў графа. За спачуванне чырвоным яе муж быў моцна збіты польскімі легіянерамі.

Гэта жанчына расказала нам, што ў адным з дамоў схавалася некалькі польскіх легіянераў.

Мы пайшлі на аблаву. Дакладна, у якім доме схаваліся легіянеры, нам паказалі дзед і іна самай справе, мы знайшлі трох польскіх легіянераў, якія сазналіся, што яны наўмысла былі пакінуты часцю з мэтай шпіянажу.

ПРЫВІТАННЕ З ДАЛЁКАГА УСХОДА

Падзяляем радысь беларускага народа, святкуючага востаньшпату гадзіну вызвалення Беларусі ад беларускае.

Ордэнаононая Беларусь пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, пры дапамозе вялікага рускага народа, клопатам вялікага Сталіна дабілася бліскачых перамог. Гора тым, хто стане наперакорт нашай вялікай справе, іх пасцігне лёс прадажнай своры лютых ворагаў марода траіцкіска-бухарынскіх і нацыянал-фашысцкіх шпіянаў. Гора чорным полчышчам, якія збараюцца супроць нас! Германскім фашыстам — оучаным канібалам, польскім панам не таіпаць беларускае нівы, японскім самураям не хадзіць па сонках квітаночага Прымор'я.

Мы — сыны беларускага народа — за гонар і незалежнасць Савенку Саюза заўсёды гатовы ісці ў баі.

Няхай жыве ленынска-сталінская нацыянальная палітыка!

Няхай жыве друг беларускага народа — вялікі Сталін!

Па даручэнню байцоў і камандзіраў М-скай часці Чырвонасцяжнага Далекаўскага фронца ІІДАНОВІЧ, ТУРЭЦІ, КУДРАВЕЦ, ЯРЭЦ, НАРАПАШЭВІЧ І БАРАНАУ.

БОЕВАЯ ПЕСНЯ

27-ОЙ ОМСКОЙ ИМЕНИ ИТАЛЬЯНСКОГО ПРОЛЕТАРИАТА ДИВИЗИИ

В степях привольских, В обрешной шире, В горах Урала, В тайге-Сибири,

Стальною грудью Врагов сметая, Шла с красным стягом Двадцать седьмая.

Струил ей песни Иртыш глубокий, Гниши пели кедры В тайге далекой.

На Енисее Врага громилы, В широкой Висле, Коней поила.

Ее видали Мятежным мартом, На льду валива, Форты Кронштадта.

Сердитый Каспий, Словно родную, В волнах базюкал Двадцать седьмую.

Сраженья стихли, Смоль гром орудий Легко вздохнули Больные груди.

И труд свободный Оберегая, Стоит на страже Двадцать седьмая.

Но если вспыхнет Сражений пламя, Востается снова Алые знамя.

И снова, грудью Врагов сметая, Поидет на битву Двадцать седьмая.

ЖАЛЕЙКА

Змітрок БЯДУЛА

Гэта было сёлета пашла новага года. Малыды кампазітар Саргей Міронавіч Румейка запрасіў мяне паслухаць сваю новую сімфонію.

«Жалейка» завенча, — сказаў ён. Мне заікавіла назва. Добра ведаю старадаўнюю драўляную спінку на шпэ-сем галасоў. Калі я ў маленстве слухаў ігру пастушка на жалейцы, мне здавалася, што гэта спяваюць жаўракі, або журчыць ручаёк.

Саргей Міронавіч перагортвае ноты. Яны дзе-ні-дзе перасцілі ад паправа каларовым алоўкам. У маладога кампазітара энергічны твар, высокі брыды лоб і вятхныя сінія вочы. Ён прабуе інструмент моцнымі і чутымі пальцамі. Адным вухам ішчы прыслухоўваецца да гукі. Пры першым акордзе вочы яго становяцца пэўнымі і мройнымі. Па яго губах распынаецца даічная ўсмешка.

Электрычная лампачка асвятляе толькі раал. У прастроным пакоі поўзмрок. Зімовы вечаар налівае шыбы вакоц сінім чарнітам. І мне здаецца, што мелодыя даяносіцца сюды з-за вокнаў, з двара. Яна плыве з-пад палыўна музыханта тонкімі струменямі, пакрысе набліжаецца, нарастае. Кволя і баязлівыя тоны маленш, напаяюцца багдэрасцю, гэмі напружвацца. Мелодыя акрыліцца, вар'іруецца на розных лады. Налізіва спрытныя пальцы твух рознастайных арнамент гукі. Ткаіна мелодыі разгортваецца, хваляе, у горле падступае ком.

У мору гукіў улаўліваю шпэт лесу, пералівы ветру пераходзяць у бору, у гнейныя галасы, у ляманты. Роспач і блангане аб літасі змяняюцца паргрозай. Даіцкая плач і галазанне маткі заліваюцца гримотным рокатам.

У маім вярковым уаўненні ўстаюць шваісныя ліяўтрацы да мелодыі.

Фантастычны лес, нібы тэатральная дэкарацыя да казкі; мірны лірычны пейзаж: лужок, стаіныя дубы, бярозы, ратчка. І зноў нешта стратхотнае: шугае полымя па саламняных стрэхах, губы людзей раззівлены ад крыку. Спалоханыя, вытупленыя вочы. Карціны мяняюцца, нібы ў сне.

Кволяя гукі жалейкі ператвараюцца ў пераможныя кліч балдэрага гімна. Я ўзняты, нібы на хвалях Блізкі подых отывы. Знік пакой Няма Саргее Міронавіча з яго чардазённымі пальцамі. Мне кудсьці імчыць, як лісткіну. У жніць? У нябыт? Мне ў гату хвіліну ўсё роўна. І раптам — вялікая радасць агортае мяне Радасць перамогі! Прыпеў ранейшай жалейкі. Яе гукі лунаюць над вялізным полем жита, азалочанага сонцам. Апошні акорд яны распынаюць у аддалены ліцьбы чутымі кроплямі.

У поўзмрочным пакоі шпінья. Праз шыбы вакоц плыве сіня зімовая ночы. Саргей Міронавіч моўчы выпірае ўспацелы лоб.

Я пытаюся: — Эпізод з часоў грамадзянскай вайны?

— Так.

Саргей Міронавіч задлаволена ўсім хачацца.

— Гэта толькі клавір, а як мая сімфонія будзе выканавца аркестрам тады і зціа зраауме.

— Жалейка пранізвае наш музычны твор лірычнымі праманямі. Вець хвіліну ў вашай сімфоніі, калі і паморці не страшна за народ.

Саргей Міронавіч задлаволена Даве глыбкія зморшчыны перасякаюць яго высокі лоб.

— Жалейка, — кажа ён, — адзін з самых яркіх успамінаў майх літхых год. Праз жалейку я заўсёды выказ-

ваў свае пакуты і радасці. Памятаю сябе заўсёды з жалейкай. Першую жалейку змайстраваў мне мой родны дзед, калі мне было чатыры годы. У сем год я граў так віртуозна, што людзі заслухаліся. Я сам выдумляў мелодыі. Родам я з Гродзенскай губерні. Бальбоўскую хату і бальбоў помню нібы праз сон. Добра памятаю востры-скую размытую дарогу з Гродзеншчыны на Менск. Мае баякі ўпыхалі разам з тысячамі бежанцаў з лініі фронца Імперыялістычнай вайны. Я сядзеў на возе дэ ўсё граў на жалейцы. Спахату па дарозе памёр баяцка. Хутка памёрла і маці. Ніколі не забуду яе вачэй. Яна так і сканала, таропачы мяне вочы і шпінучым: «Сірацінка... сірацінка... сіра...»

І пахавалі на мяжы ля дарогі. Хутка паў і конь, апошняя спалыцца ад майх бальбоў Алпа сердаблельная жанчына з бежанцаў падняла мяне на рукі, прыцінула да грудзей і загаласіла спейным голасам.

— Бачны, вунь коміны? — запыталася яна ў мяне.

— Бачу... — шпануў я спалохана.

— Дзе гуды вунь, тою сляжанай, зайды ў першую новую хату. Тагога малаго не прагоняць.

Яна перахрысціла мяне, і я пайшоў назнаёмай сцяжак адзін адным з жалейкаю ў руках. Мяне, літхоговага хлапчука, прынаў тады ў сваю новую хату багаты мужык з вёскі Ларчук.

Ад першага дня я зарабіў у яго свайго каб: цяжкай быў зімой, гусеў пасвіў улетку і ніводнай ласкі я не меў ад людзей у гэтай хаце. Заўсёды былі мною незадоволены. Вечна калоді мяне, як півікам, злоснымі вачыма.

У часы беларускай акупацыі мяне было дзесяць год. Я пасіў у гаспадару кароў, ездзіў на вачлег з коньмі, а на полі прапавал ледзь не наравіць з дарослымі. Мой васадар жыў крыху ўводалі ад вёскі. Легіянеры часта глібі налётыв на вёску, дзе займаліся рабаўніцтвам і катаваннем жанчын і дзяцей. Адкуль уста далягалі да май-

го слуху галашанні жанчыны, крыкі і просьбы сялян, брыдкія лаянкі жаўнераў. Мне было страшна. Я заткаў вушы. Гаспадар смяяўся.

— Не бойся, — гаварыў ён. — Ты мне ўсёроўна што сын. Цябе нішто не ааччэнь. Толькі не хадзі да вясковых. Яны табе не кумпанія.

Ён страго прагарзіў мяне пальцам.

Мне прыходзілася вёсці «кумпаніяю» толькі са сваёй жалейкай.

У той час многія з сялян пайшлі ў лясы, каб адтуль нападчы на вёскі. Я вёсць аднаго разу, калі я на полі пры каровах граў на жалейцы, да мяне падшоў незнаёмы чалавек.

— Лоўка граеш! — пахваліў ён і прыніваў мяне вачыма. — А добры ў цябе баячы?

— Я — сірата, — сказаў я. — А гаспадары мне і оспі шпалуоць. Злыя яны, як ваўкі. Забаранілі назват а людзьмі гаварыць.

Я лоўка расказаў незнаёму пра свае крыўды. Ён уважліва слухаў.

— А хочаш бедным людзям дапамагчы чым-небудзь? — запытаў ён.

— Чым?! — злівіўся я.

— Хоць-жь сваёй жалейкай! — Жалейкай!

Ён шпінчотна паглядзіў мяне па галаву.

— Комны ты хлапчук! Толькі нікому ні мур-мур... — Нікому... — Незнаёмы паглядзеў на мяне пэўнымі бальбоўскімі вачыма, прытуліў да грудзей і шпанам сказаў:

— Усе мы папер такія сіраты, як ты, сыноч. Нам грэба барапіцца ад злых паноў і ад такіх гаспадароў, як твой.

Праз слёзы я назіраў, як незнаёмы пайшоў у кусты і знік. З таго разу я стара

